

Мазакова О.А.

кандидат філологічних наук,
вчитель -методист,
вчитель української мови та літератури,
Запорізький колегіум «Елінт» Запорізької міської ради
Запорізької області

РОЗВИТОК ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ЗАСОБАМИ STEM-ОСВІТИ

***Анотація.** У роботі представлено інноваційну організацію освітньої діяльності на уроках української мови та літератури із використанням STEAM-освіти. Здобувачі освіти вчать сприймати і розуміти завдання, формулювати гіпотезу у певному дослідженні. Формується вміння оригінально сприймати матеріал, а також розвиває критичне й аналітичне мислення.*

***Ключові слова:** STEAM-освіта, STREAM, технологізація навчання, компетентності.*

***Mazakova O. Development of life competences of critical thinking in ukrainian language and literature lessons using STEM education means.** The work presents an innovative organization of educational activities in Ukrainian language and literature lessons using STEAM education. Students learn to perceive and understand the task, to formulate a hypothesis in a certain study. The ability to perceive the material in an original way is formed, as well as develops critical and analytical thinking.*

***Key words:** STEAM-education, STREAM, technological learning, competences.*

Актуальність даної роботи: У XXI столітті STEM-освіта стала одним із пріоритетів розвитку людського капіталу та одним з основних факторів інноваційної діяльності у сфері освіти, що вже сьогодні відповідає запитам економіки та потребам суспільства. Саме від інтеграції освіти, технологій начання залежить формування компетентної і конкурентноспроможної особистості.

Мета дослідження: організація освітньої діяльності, під час якої здобувач має можливість отримувати необхідні знання та навички, розвивати компетентності, задовольняти свої освітні потреби. Тому в освітньому просторі на уроках філології впроваджуються інновації: STEM – освіта, а особливо її різновиди STEAM та STREAM, які передбачають інтегрований процес навчання, направлений на здобуття практичних навичок. Таке навчання є основою критичного мислення, тому має взаємозв'язок із технологіями критичного мислення. Найчастіше використовується STREAM, складовою якого є творчість, а уроки мови та літератури передбачають велику кількість творчих завдань, які розвивають не лише зв'язне мовлення учнів, а й креативність, нестандартність мислення.

Виклад основного матеріалу. Застосування STEM і STEAM на уроках філології вчить здобувачів освіти сприймати і розуміти завдання, формулювати гіпотезу у певному дослідженні, формує вміння оригінально сприймати матеріал, а також розвиває критичне й аналітичне мислення. Учень на уроці – активний діяч, дослідник, а педагог - коучинг, а не джерело знань, так як діти самостійно повинні знайти шляхи вирішення проблеми, застосовуючи знання або здійснюючи експеримент, або зробивши помилки. Тобто вчитель на таких уроках фасилітатор, модератор: його роль - спостереження за пошуковою роботою дітей, стимулювання до певних висновків, допомога в усвідомленні й усуненні недоліків. На таких уроках основним стає практичне завдання.

На уроках із застосуванням STEM для учнів на перше місце виходить вміння використовувати свої знання на практиці, а не на володіння теорією. Навчальні заняття з мови мають практичний характер, це своєрідні практикуми, що дають можливості у конкретних ситуаціях застосовувати теоретичні знання, а на літературі проводити паралель із життям, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, вміти аналізувати.

Для ефективного уроку розроблено алгоритм: визначення місця уроку в темі, розділі, курсі, його зв'язок із життям; ознайомлення з вимогами навчальної програми; визначення мети, завдання, проєктування результату уроку відповідно до вимог стандарту щодо себе, як вчителя, класу в цілому і окремого учня; з'ясування доцільності

теми з іншими предметами; вибір типу уроку та його структури, з раціональним розподілом часу; вибір зміст матеріалу, запланованого на урок, з урахуванням його специфіки та складності; визначення форми проведення уроку відповідно етапу; визначення методів проведення уроку й підсумків (рефлексії) уроку; домашнє завдання і інструктаж по його виконанню; підготовка матеріально-технічної бази, дидактичного матеріалу.

Так як провідний принцип STEM – навчання – технологізація процесу навчання, формування якісних предметних і ключових компетентностей розроблена структура уроку (Рис. 1.).

Рис. 1. Структура уроку із застосуванням STEAM- освіти

До кожної структурної частини відносяться конкретні етапи уроку.

Етап уроку	Вид роботи	Дії здобувачів освіти	Приклади
I	Визначення проблеми	Здобувачі освіти з'ясовують і уточнюють проблему, яку треба розв'язати.	Створити наукову передачу «Відкриття в інженерії», використовуючи різні форми дієслова. Проект (наприклад, «Жінки у життя Івана Франка»)

II	Дослідження	Здобувачі освіти знаходять потрібну інформацію, здійснюючи пошукову роботу. Можливо дати різні джерела інформації з правильним і хибним або декількома варіантами розв'язання. Підбір контенту.	Учні шукають самостійно матеріал, або дається вчителем (треба правильно розташувати). Працюють у парах або групах. Дослідницько-пошукова робота.
	Створення різних варіантів вирішення	Дослідницька команда пропонує шляхи вирішення, обговорює та аналізує різні ідеї - генерація ідеї	«Мозковий штурм», «Хребет риби», «Кубування». Генерація ідей на основі зібраного матеріалу.
	Планування роботи (вибір рішення)	Створення етапів роботи, дизайну, ескізу	Група працює конкретно над створенням продукту на основі підбраного матеріалу, конструювання речень із формами дієслів. Продумують дизайн буклету, презентації, сторінки в мережі.
	Створення продукту (реалізація проблеми)	Робота учнів	Створення газети, новин, презентації, вправ на певні теми., творів-описів + писанок, казок, фанфік. У проєктах «Модель української хати», «Квітка-орігамі» (під

			час вивчення простого ускладненого речення). Створення рекламного каналу. Створення сторінки персонажа у соціальних мережах. Буктрейлери.
III	Перевірка продукту вчителем, за потребою тестування	Вчитель перевіряє роботи, проводиться тестування (найчастіше онлайн) для перевірки мовної теми матеріалу.	Онлайн-тести, електронна пошта, спільна презентація
	Демонстрування, аналіз результатів, удосконалення.	Презентація робіт групою, індивідуально.	Рефлексія

Висновки. Отже, при підготовці до STEAM – уроку та досягнення ефективності, результатом якого стане певний продукт або контент, дотримуємося освітніх членджерів: розробка критеріїв до практичних завдань, мотивація та залучення всіх учнів до розв’язання реальних проблем та ситуацій; спільна робота в команді; занурення учнів у практичне та відкрите дослідження.

Література

1. Балик Н. Р., Барна О. В., Шмигер Г. П. Впровадження STEM-освіти у педагогічному університеті. *Мат-ли I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи»* (9-10 листопада 2017 р., м. Тернопіль). С. 11–14.
2. Методичні рекомендації щодо впровадження STEM-освіти у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України на 2017/2018 навчальний рік. URL: <http://surl.li/blavz>.
3. STEM-освіта. URL: <http://surl.li/gjzbd>.